

ERMENİSTAN'DA ABD-RUSYA REKABETİNİN YENİ ÇEKİŞME ALANI: NÜKLEER ENERJİ

Tutku DİLAVER

Analist

Ermenistanın Batı ile Kadife Devrim sonrası başlayan yakınlaşması, 2020 Karabağ savaşından sonra hız kazanmaya başladı. Rusya ve Rus şirketlerinin Ermenistan ticareti ve kamu hizmetlerindeki ayrıcalıklı konumu, Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyanın iktidara geldiği ilk günden bu yana üzerine eğildiği konulardan biri oldu. Hatırlanacağı üzere Paşinyan, 2020 yılında ilk önce gaz fiyatları daha sonra da Metsamor nükleer santralının yenilenmesi için sağlanan kredinin geri ödemeleri yüzünden Rusya ile gerginlik yaşamıştı. Bu gerginliğin ardından Ermenistan Rusyadan Santralin yenilenmesi için kredi almaktan vazgeçmiş ve santrali Ermenistan Hazinesinden yenileme kararı almıştı. Nitekim 2022 yılı sonunda santralin bir kısmı yenilenmiş ve santralin kullanım süresi uzatılmıştı. Ekim ayında da Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu Başkanı Rafael Mariano Grossi Ermenistana bir gezi düzenlemiş ve Başbakan Paşinyan ile yaptığı görüşmede Başbakanın Santralin geleceği ile ilgili üçüncü reaktör inşa etmenin yanında yaratıcı başka fikirleri olduğundan bahsetmişti.[1]

Grossiye bahsedilen fikirlerin kaynağı Ermenistanın 2021 yılında hazırladığı Enerji Sektöründe İlerleme Hedefleri metniydi. Metninde Metsamor Santralının ikinci ünitesinin 2026da süresinin dolmasından önce ünitenin yenilenmesi ve hatta 2026yı takiben yeni bir ünite yapılması gibi önceliklere yer verilmişti. Buna bağlı olarak Ocak 2022de Ermenistan, Rusyanın modüler reaktörlü nükleer santralini tanıttığı Dubai Expo fuarında, Rusya ile bir anlaşma imzalamıştı. Ermenistan Nükleer Santrali Genel Müdürü Eduard Martirosyan bu anlaşmanın imzalanmasının ardından yaptığı açıklamada modern Rus teknolojileriyle Ermenistanda yeni bir nükleer santral inşa etmek istediklerini belirtmişti[2].

Mayıs 2022de, yani UAEK Başkanı Grossinin Ermenistan ziyaretinden kısa bir süre önce Ermenistan ve Amerika Birleşik Devletleri arasında da sivil nükleer işbirliği üzerine bir memorandum imzalandı. Bu metinle birlikte ABD ve Ermenistan arasında sivil nükleer konularda sanayi, uzmanlar ve araştırmacılar düzeylerinde işbirliği yapılabilmesinin önü açılmış oldu[3]. Ancak Ermenistanın hem Rusya ile anlaşma yapması hem de ABD ile nükleer konularda açık uçlu bir işbirliği metnine imza koyması kafalarda soru işaretleri doğmasına neden olmuştu.

Geçtiğimiz günlerde ise bu gelişmelere ek olarak başka bir gelişme yaşandı. ABDden

yapılan bir açıklamada Ermenistan da dahil olmak üzere Avrasya ülkelerine küçük modüler nükleer reaktör yapılması ihtimali olduğu vurgusu yapıldı. ABDli yetkili Maria Longi planladıkları bu proje ile bölgedeki ülkelerin Rusya ile Çine olan bağımlılıklarını azaltmayı amaçladıklarını dile getirdi[4]. Nitekim Rusyaya bağımlı olmak konusunda uzun süredir çeşitli alanlarda rahatsızlığını dile getiren Başbakan Paşinyan da ABDden böyle bir teklif olması halinde sıcak bakacaklarını, Metsamor Nükleer santralının işletme tarihinin sonu geldiğini ve bu bağlamda hem Rusya hem de ABD ile pazarlıkların devam ettiğini belirtti. [5]

Paşinyan Ermenistanın Batı ile Rusya arasında bir tercih yapmaktan çok Ermenistanın enerji ihtiyacının karşılanması için reel bir seçenek bulma üzerine uzmanların çalışmakta olduğunu vurguladı. Bu bağlamda Rusya ile yeni bir nükleer santral inşa edilmesi ile ABDnin teklif ettiği daha az üretim kapasitesine modüler ünite ve buna ek olarak Metsamora ilave edilecek üçüncü ünite ile kapasite arttırımı arasındaki seçeneklerin değerlendirildiğinden bahsetti.

Başbakan Paşinyanın açıkladığı Ermenistan ekonomisi için daha az maliyetle en fazla faydayı sağlama hedefi makul görünmekle birlikte, meselenin yalnızca ekonomik boyutu olmadığı tahmin edilebilir. Keza ABDli yetkililerin açıkladığı Avrasya coğrafyasındaki ülkeleri Rusya tekelinden kurtarma hedefi, Paşinyanın uzun süreden beri sürdürmekte olduğu dış politika ile de uyumlu bir hedef gibi görünüyor. Ancak ABDnin açıkça dile getirdiği söz konusu hedefine Rusyanın tepkisiz kalmayacağı da öngörülebilir. Böyle bir durumda kesin bir tavır almak yerine, Rusya ile Metsamora ek yeni bir reaktör yapılması ve geri kalan enerji arzının da modüler santral aracılığıyla sağlanması seçeneği tercih edilebilir gibi görünüyor. Sonuç olarak Metsamor nükleer santrali ABDnin Rusyaya Ermenistan üzerinden meydan okuması konusunda yeni bir çekişme alanı olacak gibi görünüyor.

[1] Tutku Dilaver, Metsamor Nükleer Santralının Yarattığı Tehdit Küçümseniyor Mu?, Avrasya İncelemeleri Merkezi, 27 Ekim 2022, <https://avim.org.tr/tr/Yorum/METSAMOR-NUKLEER-SANTRALININ-YARATTIGI-TEHDIT-KUCUMSENIYOR-MU>.

[2] ROSATOM VE ERMENİSTAN'DAN İŞ BİRLİĞİ ANLAŞMASI, Yenibirlik, 25 Ocak 2022, <https://gazetebirlik.com/haber/rosatom-ve-ermenistandan-is-birligi-anlasmasi-6063/>.

[3] U.S., Armenia ink civil nuclear pact, ANS, 6 Mayıs 2022, <https://www.ans.org/news/article-3942/us-armenia-ink-civil-nuclear-pact/>.

[4] Siranush Ghazanchyan, Armenian in talks with several partners to build a new power plant: PM Pashinyan comments on US plans to build modular nuclear reactors, Public Radio of Armenia, 24 Mayıs 2023, <https://en.armradio.am/2023/05/24/armenian-in-talks-with-several-partners-to-build-a-new-power-plant-pm-pashinyan-comments-on-us-plans-to-build-modular-nuclear-reactors/>

[5] İbid.

Yazar Hakkında :

Tutku Dilaver, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler bölümünden 2015 yılında mezun olmuştur. 2020 yılında Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalına bağlı Kafkasya Çalışmaları Programında tezli yüksek lisansını tamamlamıştır. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

2017 Ağustos ayında Avrasya İncelemeleri Merkezinde (AVİM) başladığı 6 aylık uygulamalı eğitim programını tamamlaması için: DİLAVER, Tutku. 2026. "ERMENİSTAN'DA ABD-RUSYA REKABETİNİN YENİ ÇEKİŞME ALANI: NUKLEER ENERJİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No:2023 / 24. Haziran 21. Enişim Haziran 25, 2026. <https://www.avimbulten.org/tr/Yorum/ERMENISTAN-DA-ABD-RUSYA-REKABETININ-YENI-CEKISME-ALANI-NUKLEER-ENERJI>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr

<https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır